

Seguretat objectiva i seguretat subjectiva¹

PHILIPPE ROBERT

Director d'investigació en el Centre Nacional de Recerques Científiques (CNRS) de França
i director del Grup Europeu de Recerques sobre les Normatives (GERN)

85

En realitat, es percep més la inseguretat que la seguretat ciutadana o, en tot cas, podríem dir que aquesta només es comprèn a partir de l'absència d'aquella. De fet, si comparem subjectivitat i objectivitat veurem que no sempre existeix una coincidència entre el risc al qual estem exposats i el sentiment de por que experimentem.

S'entén per inseguretat o *fear of crime* la por que suscita la delinqüència i, per extensió, el camp d'investigació que es dedica al seu estudi.

Als Estats Units, la línia d'investigació sobre la *fear of crime* té els seus orígens en un treball realitzat per la comissió presidencial d'investigació sobre el delictes, que es va crear a mitjan anys seixanta,² i que ha estat reprès, partint de zero, per abordar el problema de com mesurar la delinqüència. Els dubtes, cada cop més freqüents, sobre la suficiència de les estadístiques policials ens van dur a buscar eines de mesurament alienes a les institucions, com per exemple, les enquestes de població general. Va ser aleshores quan Joseph Bidermann, Philip Ennis i Albert J. Reiss Jr. inventaren l'enquesta de victimització.³ No obstant això, quan s'interrogà els membres de la mostra, no només sobre les victimitzacions que podien haver sofert, sinó sobre la por que havien experimentat, es descobrí que no acabaven de coincidir: les víctimes no semblaven tenir gaire por; malgrat tot, les persones que no havien sofert cap agressió, sí en tenien. A partir d'aquí, la *fear of crime* s'anà convertint en objecte d'investigació.

A Europa, abans que aquesta tradició americana s'expandís, alguns sociòlegs britànics ja havien abordat aquest camp d'investigació des d'una altra perspectiva que havien batejat amb l'expressió de «*moral panic*», amb la qual es referien a

1. Li dono les gràcies a Bessie Leconte per haver supervisat la confecció d'aquesta conferència.

2. Comissió presidencial, 1967.

3. En anglès americà: *Victimization studies*; en anglès britànic: *Victimisation studies*.

l'excés de reaccions de pànic detectades davant dels enfrontaments entre bandes de joves en llocs d'estiueig⁴ o davant de possibles agressions al carrer.⁵ Sociòlegs o politòlegs de la comunitat local es dedicaven a estudiar els rumors que circulaven —per exemple, el del segrest d'unes noies per uns comerciants d'una ciutat francesa—⁶ o les manifestacions locals d'inseguretat⁷ l'explicació de les quals es buscava en les condicions de vida i en les relacions socials de les poblacions menys segures. La progressiva arribada a Europa de la tradició americana d'investigació sobre la *fear of crime* ens dugué a una certa unificació d'aquestes vies d'investigació.

Malgrat tot, segueix havent-hi alguns matisos que podem veure reflectits en la terminologia utilitzada. A Amèrica del Nord, s'utilitza generalment l'expressió *fear of crime*; a la banda europea, al contrari, el terme *inseguretat* s'ha anat consolidant cada cop més, no solament en les zones en què es parla alemany (*Unsicherheit*), francès (*insécurité* o *sentiment d'insécurité*), espanyol (*inseguretat*) o italià (*insicurezza*), sinó també en les que s'utilitza l'anglès com a mitjà de comunicació.⁸ Aquestes expressions no són del tot equivalents; utilitzar una o altra pot expressar, almenys implícitament, idees més o menys diferents.

En qualsevol cas, ja sigui que parlem de *fear of crime* o d'*inseguretat*, ambdues expressions han entrat a formar part del nostre vocabulari sociològic des del moment en què es detectà que el sentiment de por no és la simple representació d'un risc experimentat o causat per alguna experiència prèvia de victimització: la *inseguretat* o la *fear of crime* s'han convertit en objecte d'investigació perquè es considera que sovint el sentiment de por és *excessiu* en relació amb el risc existent, i allò que intentem és reduir-lo o explicar el perquè d'aquest enigma.

No hem d'oblidar que es tracta d'expressions que pertanyen al debat públic emprades principalment pels mitjans de comunicació i pels polítics. La seva coherència conceptual no està del tot consolidada, per la qual cosa la investigació sociològica es pot plantejar l'oportunitat de substituir-les per objectes d'investigació més homogenis.

Aquestes serien, doncs, els dos grans corrents d'investigació sobre la *inseguretat* ciutadana i la por a la delinqüència.

1. EXPLICAR L'EXCÉS DE POR AMB RELACIÓ AL RISC

Primer de tot, explicar que el sentiment de por pugui ser superior al risc real o al succés experimentat ens ha dut a investigar entorn de tres temes. En primer lloc, podem buscar la manera de corregir la poderosa sensació de por a partir de les diferents situacions d'exposició al risc o a partir dels diferents graus de vulne-

4. Cohen, 1973.

5. Hall *et al.*, 1981.

6. Morin, 1969.

7. Coing, Meunier, 1980; Dulong, 1983; Lagrange, Roché, 1987-1989; Duprez, Hedli, 1992.

8. *Insecurity* s'utilitza cada cop més en lloc de *Unsafety*, excepte potser a Anglaterra.

rabilitat que presenten els individus. En segon lloc, hom pot preguntar-se si el sentiment d'inseguretat no està provocat més aviat pel desordre públic, que per la delinqüència pròpiament dita. I en tercer lloc, podem afirmar que la inseguretat no sorgeix només de la intensitat de l'amenaça criminal a què estem exposats o de l'experiència de victimització que hem viscut, sinó que sorgeix més aviat dels mitjans de comunicació que exageren de forma induïda la criminalitat.

1.1 Exposició diferent al risc

Una altra via d'investigació s'ha dedicat a buscar la manera de corregir la falta de relació entre la importància del delictes i la por que aquest pot arribar a suscitar.

En 1979, Balkin cridà l'atenció sobre la sensació d'exposició al risc: el jubilat o la mestressa de casa que manifesten una gran aprensió al risc resulten menys il·lògics del que pot semblar; el seu risc de victimització s'ha d'estudiar amb relació a una exposició al risc molt menys intensa que, diguem, la del jove que surt cada nit; és doncs, més important del que sembla. Stafford i Galle foren els primers, en 1984, d'endinsar-se empíricament en aquesta via d'investigació. Dit això, la teoria de Balkin només pot servir en els casos de delinqüència al carrer i no pel que fa als delictes comesos en el domicili, els robatoris amb efracció o la violència domèstica, els efectes freqüents dels quals són coneguts per tothom.

Però hi ha altres consideracions que actuen en el mateix sentit. Per exemple, els diferents graus de vulnerabilitat dels individus: la perspectiva d'una empena és molt més greu per a un vell que per a un noi de vint anys: si hi ha fractura, el jove es recuperarà de pressa, mentre que el vell pot quedar invàlid per sempre. En aquesta mateixa línia tenim el que Ferraro (1995) anomena *shadow effect* quan es refereix a la por de ser violades que pateixen algunes dones que, darrere de qualsevol situació de perill, entreveuen el risc de ser agredides sexualment i, per tant, el temor que senten és molt més gran.

1.2 La responsabilitat del desordre públic

La discordança existent entre el risc i el sentiment de por que provoca ha obert una segona via d'investigació que, inspirant-se en un article de Wilson i Kelling (1982) sobre els vidres trencats, atribueix el sentiment d'inseguretat a la falta de civisme més que a la delinqüència en sí. Quan en un barri deixem que proliferin els signes de desordre social (embriaguesa, bandes juvenils, assetjament als carrers, tràfic de drogues...) i de desordre físic (vandalisme, edificis abandonats, acumulació de deixalles i residus...) i els mecanismes de control informal es debiliten, el mercat de l'habitatge es deteriora, i les famílies que poden fer-ho abandonen el barri per escapar de l'estigmatització d'una zona atrapada en una espiral de desordre, estem fent que el sentiment d'inseguretat ciutadana prosperi.

El treball realitzat en 1990 per W. Skogan per als Estats Units marcà de forma decisiva el desenvolupament d'aquesta línia d'investigació. Malgrat tot, el model

explicatiu subjacent pot variar entre els que pensen que la falta de civisme afavoreix la delinqüència, els qui creuen que el que fa és augmentar la percepció que se'n té,⁹ i els qui pensen que provoca inseguretat,¹⁰ a menys que la falta de civisme actua alhora sobre el crim i sobre la por.

1.3 La responsabilitat dels mitjans de comunicació

Si l'aprensió que es té de la delinqüència sembla desproporcionada amb relació al delicte comès, atribuir la culpa als mitjans de comunicació sembla bastant evident. En tots els països hem vist que els mitjans de comunicació dediquen molta atenció a la delinqüència i sobretot als successos que són més espectaculars, més espantosos i més violents. El que fan els mitjans és donar una imatge dramatitzada de la criminalitat, per la qual cosa sembla lògic que se'ls vulgui atribuir la responsabilitat de la falta de relació entre el delicte i el sentiment de por que suscita.

La delinqüència serveix per alimentar les seccions de successos, aporta espectacle i, de fet, constitueix un bon reclam per vendre diaris.

D'altra banda, hi ha persones interessades a alimentar la premsa, la ràdio i la televisió amb notícies dramàtiques i poc tranquil·litzadores sobre el delicte: hi ha els polítics que utilitzen els sentiments d'inseguretat ciutadana i por com a arguments electorals o creuen que amb això poden desviar l'atenció pública dels problemes socials més complexos, com per exemple l'atur; hi ha la policia que els utilitza com a argument per sol·licitar més recursos, per justificar la seva presència i fins i tot per silenciar les crítiques que reben per la seva manera d'actuar amb la població; hi ha alguns comitès d'ètica que hi troben arguments per justificar les seves exigències repressives; els grups de pressió els utilitzen per a desacreditar certes minories qualificant-les d'amenaça per a la societat, etc. En resum, la inseguretat constitueix un argument de venda mal·leable al servei de diverses causes.¹¹

Malgrat el bon fonament de totes aquestes afirmacions relatives a la influència dels mitjans, les investigacions empíriques¹² no aporten més que un discret suport a aquest argument. Com de costum, amb els mitjans de comunicació és fàcil observar el missatge emès, però és més difícil precisar l'impacte que pot tenir en el públic, tot i que hi ha força tendència a suposar que el missatge es rep tal com ha estat transmès. Malgrat tot, si reflexionem, aquest argument no és gaire sòlid ja que ens fa pensar que el missatge dels mitjans de comunicació és un missatge absolutament unificat i que el públic que el rep no és més que una espècie de caixa receptora.

Un reduït nombre d'investigacions arriba a la conclusió que el missatge

9. Lagrange *et al.*, 1992.

10. Per exemple, Hale *et al.*, 1994.

11. Warr, 2000.

12. Exemples interessants a Winick, 1978, o Lagrange, 1995.

mediàtic sobre el delicte genera sentiment d'inseguretat; algunes, fins i tot, han hagut de suportar serioses crítiques sobre els mètodes d'investigació utilitzats, que aixequen certs dubtes sobre les seves conclusions, i un bon nombre d'estudis realitzats no aconsegueixen demostrar l'existència d'una relació directa entre causa i efecte. En el fons, amb relació al problema particular de la inseguretat, seguim estant davant l'alternativa de sempre: els mitjans de comunicació són generadors d'opinió o un reflex de les manifestacions?¹³

En general, els estudis realitzats tendeixen a negar que els mitjans siguin els únics responsables del sentiment d'inseguretat davant la delinqüència. Suggerixen que un missatge mediàtic que sigui alarmant per a la seguretat ciutadana es percep com a tal si corrobora alguna experiència personal viscuda en aquest sentit¹⁴ pel qui el rep o si existeix prèviament una preocupació davant la seguretat.¹⁵

Si el missatge cau en el terreny preparat, pot alimentar la sensació d'inseguretat sobretot si el missatge es repeteix amb insistència en els mitjans;¹⁶ no oblidem que els qui tenen més sentiment d'inseguretat són també els qui més s'alimenten d'aquest tipus de missatges. Així doncs, es pot crear un cercle viciós: els qui tenen una sensibilitat especial davant dels problemes d'inseguretat accepten de bon grat la confirmació que els mitjans de comunicació els ofereixen sobre la qüestió.

En aquests casos, el missatge no només alimenta la sensació d'inseguretat, sinó que, d'alguna manera, l'està legitimant: ja no es tracta d'un sentiment subjectiu, sinó que està emparat per l'autoritat que li confereixen els mitjans.

Però, la influència dels mitjans de comunicació respecte al sentiment d'inseguretat el que fa, sobretot, en proporcionar esquemes cognitius, és donar-li forma a aquest sentiment, a les seves causes (la impotència dels pares o la laxitud de la justícia), als recursos que convé aplicar (tolerància zero), a més de facilitar unes pautes de lectura preestablertes.¹⁷

Si s'ha de matisar la responsabilitat dels mitjans de comunicació en l'aparició del sentiment d'inseguretat, no hem de subestimar, amb tot, l'enorme influència que tenen aquests damunt els polítics. Potser sigui aquesta sensibilitat personal la que dugui els dirigents a reobrir periòdicament el debat sobre la responsabilitat dels mitjans.

Per més fecundes que hagin estat les tres vies d'investigació que acabem d'exposar, no n'hi ha cap que aconsegueixi reduir l'enigma de la inseguretat ciutadana, i es legitima d'aquesta manera l'altre gran eix de la investigació sobre inseguretat ciutadana i por a la delinqüència. Estem així designant un objecte social coherent o més aviat aquestes designacions del debat públic no fan més que encobrir altres fenòmens més complexos?

13. Neumann, 1977.

14. Vegeu, per exemple, Liska, Baccaglioni, 1990.

15. Vegeu, per exemple, Michel, Robert, Soubiran, 1984.

16. En aquest sentit, per exemple, van Dijk, 1980.

17. Collovald, 1999; 2000.

Ús mediàtic de les xifres de la delinqüència i del sentiment d'inseguretat

Amb motiu de les freqüents controvèrsies que suscita l'ús que fan els mitjans de comunicació de les dades sobre la delinqüència i la inseguretat ciutadana, hem de reservar-li a aquest tema una atenció especial. El succés, allò que és espectacularment nou o, almenys, allò que es pot presentar com a tal, constitueix la matèria primera del treball periodístic: el missatge mediàtic només pot cridar l'atenció si el seu contingut constitueix una novetat. No hi ha res estrany doncs, a constatar que un succés, sobretot si és espectacular, constitueix la base mateixa dels missatges periodístics relacionats amb la delinqüència i la inseguretat. En aquest sentit, podem sospitar que les xifres sobre la delinqüència no ocupen un lloc preponderant o, per a ser més exactes, podem afirmar que aquesta informació no aconsegueix infiltrar-se en els mitjans de comunicació, llevat que constitueixi una notícia: «*El ministre de l'Interior acaba de fer una roda de premsa per parlar de l'increment de la delinqüència en un 5%*». La notícia és la roda de premsa realitzada per una autoritat anunciant que les coses van malament.¹⁸ Les xifres només serveixen de decoració i no criden gaire la nostra atenció. En qualsevol cas, aquesta manera de convertir en esdeveniment la informació sobre les xifres de la delinqüència fa que la informació essencial, és a dir, en aquest cas, la tendència a l'augment, passi desapercibuda.

De primer moment, les xifres sobre la delinqüència semblen tenir un lloc secundari en els missatges que emeten els mitjans de comunicació sobre delinqüència i inseguretat. Malgrat tot, no per això hem de dedicar-los menys atenció i això per dues raons: en primer lloc, perquè les xifres en sí revesteixen autoritat: Dominique Kalifa (1994) demostrà fins a quin punt l'aparició de l'*Informe general de Justícia*, utilitzat per la premsa a principis del segle xx, va servir per «provar científicament» la importància de l'amenaça criminal; i en segon lloc, perquè la influència de les xifres sobre la delinqüència no es deu tant a les xifres en si com a les categories de percepció de la realitat social que transmeten. Sobre aquesta qüestió, Collovald (1999, 2000) va voler demostrar que el concepte, actualment omnipresent, de *violència urbana* s'imposà de manera encoberta a través d'una notícia estadística.¹⁹

Això ens fa considerar el problema del lloc que ocupen els mitjans de comunicació de masses en el debat de la inseguretat ciutadana des d'un punt de vista diferent.²⁰ Es considerarà l'espai mediàtic com una espècie d'escenari social en el qual els actors competiran per transmetre missatges, adaptant-se a les regles del joc i a la precisió que l'escena mediàtica imposa als qui volen participar mostrant-se més o menys preparats per a això.

Des d'aquest punt de vista, recórrer a les xifres de la delinqüència té un sentit lleugerament diferent: les dades quantitatives enforteixen de forma considerable el missatge dels qui remenen aquestes xifres, sobretot, tenint en compte que els periodistes que s'ocupen de la delinqüència i de la inseguretat ciutadana, en general, no estan gaire capacitats per valorar-les. Rarament es deixen influir per l'esforç que realitzen els seus col·legues de la secció d'*economia*, que són capaços de desentranyar la gran quantitat d'estadístiques que apareixen sobre l'atur i aconsegueixen, a més, donar-hi un sentit.

En resum, si les xifres sobre la delinqüència no constitueixen l'element essencial del missatge sobre la inseguretat ciutadana que transmeten els mitjans, sí, al contrari, tenen virtuts pròpies que cal tenir en compte, com ho són l'autoritat que se'ls confereix, la insinuació encoberta de les categories adoptades per mesurar-les, una idea implícita dels problemes relacionats amb la seguretat, així com les seves causes i les seves solucions.

18. O, el que és més difícil, bé —almenys millor— si considerem, per exemple, l'estratègia de comunicació de l'alcalde Giuliani o del cap de policia Bratton durant anys a Nova York...

19. Malgrat tot, poc creïble per la forma en què es recolliren les dades de base i a causa de la inestabilitat de les unitats de recompte.

20. Schlesinger, 1992; Schlesinger, Tumber, 1994; Molotch, Lester, 1996; Macé, 2002.

2. PREOCUPACIÓ I POR

Molts autors han intentat potenciar la por a la delinqüència o a la inseguretat ciutadana per fer aflorar altres categories més consistents. Prenem l'exemple de Young Rifai, qui des de 1979 estableix les diferències entre la preocupació general en l'àmbit nacional i la preocupació en l'àmbit local, l'avaluació del risc segons si aquest es dóna en el propi barri o en altres barris, i les probabilitats de sofrir una o altra victimització personal. Però allò que de veritat ha estat un èxit és la distinció entre por i preocupació plantejada des de 1971 per Furstenberg i represa des d'aleshores amb diferents noms²¹ per un important nombre d'autors.

Tenir por a la delinqüència pel que ens pugui passar a nosaltres mateixos o a un dels nostres és una cosa; considerar que aquesta por constitueix un greu problema social, n'és una altra. Evidentment, es pot tenir por i alhora estar preocupat, malgrat tot, el gran nombre de casos en què ambdós sentiments apareixen separats,²² ens fa considerar l'anàlisi d'aquesta distinció: malgrat que ambdós sentiments poden coexistir en algunes persones, por i preocupació no funcionen segons el mateix sistema.

La por pel que pugui passar-nos a nosaltres mateixos o a un dels nostres es manifesta com una espècie d'anticipació al risc; d'aquí, que s'estableixi una bona relació amb els indicadors locals de delinqüència —tant si es tracta d'estadístiques de la policia²³ com si es tracta de xifres de victimització—²⁴ o amb l'experiència de victimització. Però la percepció que es té del risc es combina, per a produir por, amb la sensació de vulnerabilitat que es té. Aquesta última pot dependre de factors físics —com l'edat o el sexe— o de condicions de vida: segons les investigacions franceses, els qui no poden abandonar zones urbanes deprimides per falta de recursos, tenen especialment por al tipus de delinqüència del qual només podrien sortir-se canviant de domicili.²⁵

Malgrat tot, la preocupació com a sentiment es presenta de forma menys concreta i sembla tenir menys relació amb la situació personal. La preocupació per la inseguretat es viu més com un problema social que com un risc personal; no té gaire en compte les variacions del risc experimentat o les experiències de victimització. Sembla estar menys relacionada amb la vulnerabilitat que se sent davant de la delinqüència que amb l'aprensió que se sent davant dels canvis de la societat que ens fa menys tolerants davant dels signes del desordre públic.

21. C. Louis-Guérin (1984) oposa *saillance* (forma destacada) personal i *saillance* social; l'informe Figgie de 1980, distingeix *concrete fear* i *formless fear*...

22. En una enquesta de victimització i sentiment d'inseguretat realitzada a Île-de-France, el gener de 2001, els enquestats deien tenir por i alhora estar preocupats (ja sigui en el seu domicili, ja sigui al carrer), més o menys la meitat deien tenir només por i no estar preocupats, el 30% deia estar preocupats i no tenir por i el 52% ni tenien por ni estaven preocupats (Pottier, Robert, Zauberman, 2002).

23. Robert, Pottier, 1997, p. 736.

24. Pottier, Robert, Zauberman, 2002.

25. Zauberman, Robert, Pottier, 2000; Pereti-Watel, 2000; Roché, 2001; Pottier, Robert, Zauberman, 2002, cpr Herpin, Lagrange, 2005.

Amb aquestes distincions podem captar millor per què la inseguretat se'ns presenta, segons la forma concreta o abstracta en què es planteja la pregunta, més o menys unida al risc davant del delicte o a l'experiència de victimització.

També podem veure que és més fàcil mesurar mitjançant un únic indicador la preocupació que no pas la por, ja que aquesta darrera es presenta alhora de forma local i fragmentada: en una mateixa població, durant la mateixa enquesta, a partir dels resultats podem trobar-nos amb perfils ben diferents segons si la pregunta es refereix a la por que se sent al carrer, a casa, als transports públics, o fins i tot, a la que se sent pels nostres fills.²⁶

El fet d'introduir la distinció entre por i preocupació ens fa tornar a plantejar-nos el paper que exerceixen els mitjans de comunicació sobre el sentiment d'inseguretat ciutadana. No està clar que els mitjans de comunicació de masses tinguin una gran influència sobre l'aspecte «pors concretes per a nosaltres i els nostres»; sabem que depèn essencialment del risc més o menys important davant el que ens trobem, combinat amb la sensació de vulnerabilitat física o social que experimentem. Com a molt, es pot admetre que el missatge mediàtic podria desdibuixar una mica les referències a l'experiència personal i substituir, fins a cert punt, les expansions més genèriques relatives a la inquietud; però, el que sí és cert és que la situació concreta és la que segueix fomentant la por. Pel que fa a la preocupació, les coses són molt diferents: relativament insensible a l'experiència personal o al risc experimentat, la preocupació apareix més aviat unida al sentiment d'inseguretat però com a problema social. És per això que les persones amb tendència a preocupar-se trobaran en les il·lustracions espectaculars dels mitjans de comunicació una forma fàcil d'alimentar el seu neguit. Atès que en general el seu bagatge cultural no és gaire consistent, també seran més sensibles a l'autoritat legitimadora del discurs mediàtic.

Malgrat tot, no cal exagerar la influència que tenen els mitjans de comunicació sobre la preocupació davant de la seguretat. Un estudi de Hugues Lagrange (1984) mostra que els indicadors de preocupació respecte a la seguretat es disparen cada cop que els mitjans de comunicació de masses publiquen o relaten una notícia espectacular relacionada amb la inseguretat (un atemptat terrorista, per exemple), sobretot si les víctimes són aleatòries, la qual cosa provoca en el receptor del missatge un sentiment d'identificació amb elles: «jo també podria haver estat la víctima». No obstant això, l'indicador en general s'estanca i torna, de forma més o menys ràpida, a la seva situació de costum. Per a interpretar aquesta observació, cal tenir present que el sentiment d'inseguretat no és blanc o negre, ni existeix una barrera entre els segurs i els insegurs. En realitat, es poden observar diferents graus d'adhesió a la preocupació per la seguretat: algunes persones hi estan obsessionades, altres molt preocupades, i altres preocupades sense més ni més.²⁷ Un relat dramàtic en els mitjans de comunicació condueix els mitjanament preocupats a

26. En aquest sentit, Pottier, Robert, Zauberger, 2002.

27. Combinant uns quants elements, Robert i Pottier (1997) conclouen que, durant el darrer quart del segle xx, la inseguretat va constituir la primera preocupació social per a una sisena part de la població francesa, que un terç de la població es mostrà francament preocupada per la inseguretat i un altre terç estava preocupada però moderadament.

passar, almenys durant un temps, al grup dels que es preocupen molt,²⁸ tot i que, en general, aquesta influència no acostuma a durar gaire: després d'un temps, els diferents graus d'adhesió a la preocupació per la seguretat tornen a recuperar la seva situació habitual.²⁹

Malgrat que la distinció entre preocupació i por sigui d'origen americà, molts observadors han posat de manifest que la investigació nord-americana sembla interessar-se cada cop més pel sentiment de por exclusivament, mentre que la investigació europea —tot i que menys abundant— està més repartida entre ambdues facetes de la inseguretat. La diferència de terminologia entre ambdues ribes de l'Atlàntic demostra clarament l'existència de divergències en l'orientació científica.

3. CONCLUSIONS

En qualsevol cas, l'interès que suscita la inseguretat o la *fear of crime* es reflecteix en un profund canvi pel que fa a les maneres de reflexionar sobre la delinqüència. Abans, l'interès estava enfocat en la importància de la delinqüència i en la manera com havia de ser castigada, però sobretot, en el delinqüent i en el destí que se li havia de reservar. Aleshores, la qüestió essencial era la següent: què s'havia de fer amb els reincidents incorregibles que semblaven insensibles a la llei i a la justícia penal? Era possible reinserir-los o s'havien d'eliminar? Posar l'accent sobre la inseguretat és reforçar la idea que la delinqüència és un risc de masses amb uns efectes nefastos que cal controlar sense deixar de contenir els costos de les polítiques socials. La variable principal no és el delinqüent sinó la manera en què la delinqüència és viscuda o sentida pels ciutadans.

Aquest canvi de direcció sembla anar acompanyat per la convicció per part dels responsables polítics —curosament encoberta però molt arrelada— que l'essencial de les polítiques socials de seguretat es du a terme en el registre del simbòlic, de les declaracions d'intenció, de l'efecte dels comunicats. Potser cal veure en això certs indicis d'impotència. La pretensió de garantir la seguretat de les persones i dels seus béns constitueix certament un dels pilars de la Nació. Malgrat tot, les pors concretes depenen de les disposicions locals, en les quals intervenen molts factors; factors que els responsables de la nació no acaben de comprendre plenament (en canvi, els governs locals utilitzen cada cop més la seguretat com a argument per atraure la gent a la seva ciutat o regió). La preocupació per la seguretat pot resultar insaciabla: un govern pot demostrar que li agrada l'ordre, malgrat tot, li serà més difícil fer que el futur sigui més segur.

Aquesta conjuntura constitueix un estímul per al desenvolupament de la investigació, que compta amb una gran exigència de coneixement, però també pesa damunt seu una gran pressió, com sempre que un tema d'investigació sociològica

28. Sobretot si altres problemes socials —que generalment es consideren més preocupants que la inseguretat, per exemple, el tema de l'atur— semblen afluïxar la seva influència.

29. Interessant exemple analitzat in Robert, Pottier, 2004.

prové d'un punt controvertit del debat públic en el qual els conceptes usats constitueixen per si mateixos els elements del debat. Els estudis sobre la inseguretat i la *fear of crime* seguiran augmentant a un ritme trepidant; tot i així, la difusió que se'n faci dependrà de la capacitat que tinguin els científics per sotmetre a discussió l'evidència i la immediatesa de les observacions que els comanditaris els suggereixin.

BIBLIOGRAFIA

- BALKIN, S. (1979) «Victimization rates, safety and fear of crime». *Social Problems*, 26-3, 343-357.
- COHEN, S. (1973) *Folk devils and moral panics. The creation of the mods and rockers*. Londres: Paladin.
- COING, H.; MEUNIER, C. (1980) *Insécurité urbaine, une arme pour le pouvoir*. París: Anthropos.
- COLLOVALD, A. (1999) *Violence et délinquance dans la presse. Politisation d'un malaise social et technicisation de son traitement*. París: Rapport pour la Délégation Interministérielle à la Ville.
- COLLOVALD, A. (2000) «Violence et délinquance dans la presse». A: BAILLEAU F., GORGEON C. (dir.), *Prévention et sécurité: vers un nouvel ordre social?* París: Les éditions de la DIV, 55-68.
- CRAWFORD, A. (ed.) (2002) *Crime and Insecurity. The Governance of Safety in Europe*. Willan Pub, Cullampton & Portland Or.
- DITTON, J.; CHADEE, D.; FARRALL, S.; GILCHRIST, E.; BANNISTER J. (2004) «From imitation to intimidation. A Note on the Curious and Changing Relationship between the Media, Crime and Fear of Crime». *British Journal of Criminology*, 44, 595-610.
- DULONG, R. (1983) *L'autodéfense, enquête sur quelques faits indécidables*. París: Méridiens.
- DUPREZ, D.; HEDLI, M. (1992) *Le mal des banlieues? Sentiment d'insécurité et crise identitaire*. París: L'Harmattan.
- FERRARO, K.F. (1995) *Fear of crime: Interpreting victimization risk*. Albany: State U. of New York Press.
- FIGGIE, H.E. (1980) *The Figgie Report on Fear of Crime: America Afraid*. Willoughby Oh: Research and Forecasts Inc.
- FURSTENBERG, F.F. Jr (1971) «Public reaction to crime in the streets». *American Scholar*, 40, 601-610.
- HALE, C. (1996) «Fear of Crime: A Review of the Literature». *International Review of Victimology*, 4-2, 79-150.
- HALE, C.; PACK, P.; SALKED, J. (1994) «The Structural Determinants of Fear of Crime: An Analysis using Census and Crime Data Survey Data from England and Wales». *International Review of Victimology*, 3-3, 211-233.
- HALL, S.; CRITCHER, C.; JEFFERSON T.; ROBERTS B. (1981) *Policing the crisis: mugging. The state and law and order*. Londres: McMillan.
- LAGRANGE, H. (1984) «Perceptions de la violence et sentiment d'insécurité». *Déviance et Société*, 8, 4, 321-344.

- HERPIN, N.; LAGRANGE, H. (2005) «La victimation de proximité, les précautions et la peur; étude sur la cohésion sociale de voisinage». *Revue Économique*, 56, 2, 285-312.
- KALIFA, D. (1994) «Insécurité et opinion publique au début du XIXe siècle» *Les Cahiers de la sécurité intérieure*, 17, 65-76.
- LAGRANGE, H. (1995) *La civilité à l'épreuve; crime et sentiment d'insécurité*. Paris: PUF.
- LAGRANGE, H.; ROCHÉ, S. (1987-1989) *Baby alone in Babylone: deux perspectives d'analyse du sentiment d'insécurité; système d'attitude et formes de sociabilité en milieu urbain*. Saint Martin d'Hères: CERAT.
- LAGRANGE, R.L.; FERRARO, K.F.; SUPANCIC, M. (1992) «Perceived Risk and Fear of Crime: Role of Social and Physical Incivilities». *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 29-3, 311-334.
- LISKA, A.E.; BACCAGLINI, W. (1990) «Feeling safe by comparison: Crime in the newspapers». *Social Problems*, 37, 3, 360-374.
- LOUIS-GUÉRIN, C. (1984) «Les réactions sociales du crime: peur et punitivité». *Revue française de sociologie*, 25, 4, 623-635.
- MACÉ, É. (2002) «Le traitement médiatique de la sécurité». A: MUCCHIELLI, L.; ROBERT, Ph. (dir.) *Crime et sécurité. L'état des savoirs*. Paris: La Découverte, 33-41.
- MICHEL, B.; ROBERT, C.N.; SOUBIRAN, F. (1984) *Voyage à travers l'insécurité: des discours aux représentations*. Ginebra: Universitat de Ginebra.
- MOLOTCH, H.; LESTER, M. (1996) «Informer: une conduite délibérée de l'usage stratégique des événements». *Réseaux*, 75, 23-42.
- MORIN, E. (1969) *La Rumeur d'Orléans*. Paris: Seuil.
- NEUMANN, N.E. (1977) *Offentlichkeit als Bedrohung, Beiträge zur empirischen Kommunikationsforschung*. Friburg de Brisgòvia: Alber.
- PERETTI-WATEL, P. (2000) «L'inscription du sentiment d'insécurité dans le tissu urbain». *Les Cahiers de la sécurité intérieure*, 39, 1-22.
- President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice (1967) *The Challenge of Crime in a Free Society*. Washington DC: Publicacions del Govern dels EUA.
- POTTIER, M.L.; ROBERT, Ph.; ZAUBERMAN, R. (2002) *Victimation et insécurité en Île-de-France; les résultats de la première enquête (2001); rapport final*. Guyancourt: CESDIP. Accessible en el lloc web: www.cesdip.com.
- ROBERT, Ph. (2002) *L'insécurité en France*. Paris: La Découverte.
- ROBERT, Ph.; POTTIER M.L. (1997) «On ne se sent plus en sécurité. Délinquance et insécurité: une enquête sur deux décennies». *Revue française de science politique*, 47-6, 707-740.
- ROBERT, Ph.; POTTIER, M.L. (2004) «Les préoccupations sécuritaires: une mutation?». *Revue française de sociologie*, 45-2, 211-242.
- ROCHÉ, S. (2001) *La délinquance des jeunes: les 13-19 ans racontent leurs délits*. Paris: Seuil.
- SCHLESINGER, P. (1992) «Repenser la sociologie du journalisme. Les stratégies de la source d'information et les limites du média-centrisme». *Réseaux*, 51, 25-35.
- SCHLESINGER, P.; TUMBER, H. (1994) *Reporting Crime. The Media Politics of Criminal Justice*. Oxford: Clarendon Press.

- SKOGAN, W. *Disorder and decline: Crime and the spiral of decay in American Neighborhoods*. Nova York: Free Press.
- STAFFORD, M.; GALLE, O.R. (1984) «Victimization rates, exposure to risk and fear of crime». *Criminology*, 22, 173-185.
- VAN DIJK, J.J.M. (1980) «L'influence des médias sur l'opinion publique relative à la criminalité: un phénomène exceptionnel». *Déviante & Société*, 4, 2, 107-129.
- WARR, M. (2000) «Fear of Crime in the United States. Avenues for Research and Policy». A: RENO J. [et al.] *Measurement and Analysis of Crime and Justice*. Washington DC: Departament de Justícia dels EUA, 4, 452-489.
- WILSON, J.Q., KELLING, G.L. (1982) «Broken windows». *Atlantic Monthly*, 249, 29-38.
- WINICK, Ch. (ed.) (1978) *Deviance and the Mass Media*. Londres: Sage.
- YOUNG RIFAI, H.A. (1982) Methods of Measuring the Impact of Criminal Victimization through Victimization Surveys. A: SCHNEIDER H.J. [ed.] *The Victims in International Perspective*. Berlín-Nova York: De Gruyter, 189-202.
- ZAUBERMAN, R.; ROBERT, Ph.; POTTIER, M.L. (2000) «Risque de proximité ou risque lié au style de vie; enquêtes et évaluation de la sécurité urbaine». *Les Cahiers de la sécurité intérieure*, 42, 193-220.